

מסורת הש"ס

- בתובות כה, א (בתובות כה, ב"מ פט, א) (בתובות איתא ולא נתחייב תרומה וע' בדש"י שם דגרים תרומות); ד) בתובות כה, א (אפשר המשנה ל"ג אמתין); ו) בתובות מו, א; ו) מעשרות פ"א מ"ב (ומקפדה פ"ו ה"ג), ט) פ"י משתחיל לניקב שנחל' כמפולג ערוך ערך פלג, ו' נג' רש"י בתובות כה, ובי"מ פט, ובכל דוכתא מפרש טעם אחר, ס) [מקפיד ועי"ן], ו' נג' חוס' ד"ה ראש, ט) [ג"ל פסק וכן גי' רש"י], ו' ס"א פוסל מקום מגננו, ט) ג"ל ריש לקיש, ט) ונשם ל, ד"ה מטלה, ט) ש"ך לעיל, ו' ג"ל משום נגה"ה, רש"י, ט) [ג"ל ומר],

→

תורה אור השלם

- התאנה ונתנה פניה והנפחים סודר ונתנו ורח קומי לך ורציתו ופתי ולבי לך; שיר השירים ב יג
- ואבחר את שלשת רביעם ברח אחד ותקצר נפשי בזה וגם נפשם בךלה בי; זכריה יא ח
- והתחלתם אהם לבגידם אתריכם לרשת אחיה לעלם בהם תעבדו ובאתיכם על ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך; ויקרא כה מו

→

לעזי רש"י

- פרדנ"ש [פרדנצי"ש], קפלים;
- פרדנ"ש [פרדנצי"ש], פטמות;
- אנקייטנ"ץ [אנקייטשנ"ט], מגיל, דוחה;
- בטנ"ט, גלגול (של פעמונים);

→

מוסף רש"י

לרבנן דרבי רב. בית המדרש קרי יב (בתובות כה, ט) נתחייבו בחלה. דמצי צנואס אל הארץ, ומוילא כספרי ר' יסמעאל אומר שיש הכותב גיאה זו מכל גילוח שמטה, כשנולד נאמר כי תפאז כי ידאף וכלן צנואס, ללמדן שיעין שנכנסו לה נתחייבו, ולא נתחייבו במעשר. דמצי דגנן, תפולא זרען, היתומת ויעד שיהי לא הכותב התעשר בזמנין שטת השמיטה, דמצי צנשה שפיתא שנת חמשה ושמענא דא מנו שנת משכנסו ונתקב, דלמתיאן בחדר עולם ונתמלק, דמצי (בכתובות טו) א: צנואס לא נתחייב אלף לאחר ירושה וישיבה, דמצי (דגריס יד) עשר נעברה, דמצי צנשה נחוקס אבר יתבר עד שצנשה שיהי לא נתחייב, והיטי לאחר כירוש וחילוק, דמצי גיאהש, וכל ימי כירוש וחילוק, הוי אלף מועד כנגלל י"ד שנים, דלמחר צנואס (קוח: ב"מ פט, א) בבואכם יוכלו בו. כיון דשני הכותב ציאה זו נכסו בה צנואס ולא כי תפולא, יוכל משכנסו לה מרגלים י"ד שנים, לא כוהיה (בתובות טו), לא כוהיה (סוֹק). כון נשאר צנוג, דמצי (עורא ל) כל הקהל צנוג לירע, כיוא (טו כה), בוחל אלו ימי העצורים. שכנה הוי גדולה (זכריה יח, א).

תום' הרא"ש

ואינה נפסלת בטבול יום. והא דאמרין בפ' אלו עוברין המקרה של חולין והחוטם השומן של תרומה אם נגע בטבול יום מבקעוהו פסל מקום מגננו והכא אמרין ולא פסל כלל וי"ל והתם מיירי שהן נזש כקערה ויכריז בפני עצמן: **א**תי דימוע דרבנן ומפקע דרבנן. מכאן נבא דתרומה בטל ברוב מדאורייתא והא דרשינא לה בספירא את מקשרו ממנו מה שאחר מרים ממנו

מקשרא אסמכתא הוי וכן מוכח בסוף פ' הערל גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפתיה שתי סאין א' של חולין וא' של תרומה ונפלו חולין אלו מתורין שאני אומר חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה וקא"י יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה פ"י שאו הן מתורין מן התורה הלכן [וחליכין בהם] להקל אלמא ברבייה שר מן התורה:

אלו נאמר כי תבואו הייתי אומר משכנסו שנים או שלשה מרגלים, א' רק בתום' הגירסא בס"פ ולי"ג גירסא זו תבואו ידברתי כי תבואו משמע

א' נחלה דל"ג כל היקראם כתובים כפסלים רק בתום' כתבו דלא ניהלא וכו'.

יוצא דופן פרק חמישי נדה

חייצת צהלה. ולא אמרין דתרומה פוטרת לה ואע"ג דתרומה אינה חייצת צהלה מדומע חייצ צהלה מ"ט דדימוע דרבנן הוא דמדאורייתא חד צתרי צטיל דכתבי (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דלארץ אחד ומאה הלכך לא אמי דימוע דרבנן ומפקע חלה אפילו

בזמן הזה דקסברי ר"מ ורבי יהודה

חלה בזמן הזה דלורייטא: **פ**וערין מן

החלה. כדמפרש לקמן דקסברי חלה בזמן הזה דרבנן ואמי דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן והיינו דלמרגן לעיל [ומ:] תמי ולא סבר לה דהא חזין דלרבי יוסי חלה בזמן הזה דרבנן וסבירו הנך רבנן דמיימי ראייה מהכא דכי היכי דקאמר ר' יוסי חלה בזמן הזה דרבנן הוא הדין לתרומה: **ו**ולמא. אע"ג דקא חזית מהכא לר' יוסי חלה דרבנן אפ"ה סבירא ליה תרומה דלורייטא וליכלא הכי נמי מסתברא דקא צעית לאתויי: **נ**חשיבו **צ**הלה. דכתבי צהלה (צמדנר טו) צנואסם אל הארץ והרי צאו: **ו**לא **נ**חשיבו **צ**מעשר. י' דמעשר כמיצ

(דגריס יד) תבואת זרעך עד שציא כל אחד ואחד את שלו: **ב**תנא' **פ**גה. סמדר. כך צאשה עודה מיעותק קרו לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא צדדים ולא צעירות: **נ**וחל כשהפרי גדל קצת דמתי נגמרא התאנים משיצחלו כך כשיש לה סימן דדין קצת גידוע שהציאה שמי שערות ונערה היא: **ל**מל. צנמ' מפרש לה לשון נוטריקון יתמה מלאה שיש לה סימן מוצק צדדיה ולקמן מפרש סימנין צממני'. והיא גורמת: **נ**וּו. וצוּו. וצוּל כשהיא נערה אציה וכו' וא"י דמצי (צמדנר ג) צנעוריה צית אציה כל שצח נעוריה לאציה: **א**יו היא סימנין.

אחלל קאי: **ק**מע. פרוני"ש. שגדלו דדיה עד שכפול מעט על החזה ויראה כקמט: **מ**שיטו. גדולים יומר: **ה**פיטומת. ראש הדד כמו (סוכה דף לז:) יטעל פיטמתו: **ע**וקץ. כמו עוקץ האגסים (ועוקץ פ"א מ"ו). פוכ"ש צנע"ו. חודו של דד שהמיעוק יונק ופיטומת היינו סביבות עוקץ: **ג**ב' **מ**שיצחו. חייצין צמעשר: **ה**כא נמי משיצמנה הדד ויראה זו סימן שמגדיל: **צ**הלה צי. גדלה עלי. **א**דם הקץ צדנר נראה לו כגדול. **א**נקיישנ"ץ צנע"ו: **מ**ייחד להו. שפחותיו מייחד לאנשים עצדיו ואינו מפקדין' משום צושת: **מ**חליף לן. את של זה זה ואינו מקפיד על צושמן: **ל**עריס. מפקיר שפחותיו לערביים ונהג בהן מנהג הפקר: **מ**שיקשקשו. כמו (סוטה דף ט:) מןקשקשת לפניו כווג צטנ"ץ צנע"ו. כלומר גדולים הרבה: **ח**וטס. ספק: **מ**שיפציל' י' ספק: **מ**שקיק **ע**טרה. שגדול העוקץ ועצ ומוקף עטרה והיינו שיעורא דא"ר יוסי נמי צממני' שיהא נומן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור:

הקפ

אצוחל קאי ולפירוש זה אמי שפיר הא דקאמר בגמרא הלכה כדברי כולן להחמיר לענין מילואן: **ב**רך להגלל מעושה היה נומן לה דהא ר' יהודה אמר צהחול (צ"ק דף פא.) אין לעבדים צושת ואפילו למ"ד יש לעבדים צושת הוי לרבו: **ר**אש' החוטם. פ"ה ספק דלא אחפרש וצפרק לולב הגזול (סוכה דף לה: ט') גבי אתרוג מוכיר פיטומא ועוקץ וחוטס ומתוך כך **ס** **ב**מר' דהו **א**עריב. משמע מכאן דשפחה כנענית מותרת צעוד כוכבים וה"ה דעצד כנעני מותר צעודת כוכבים ולא גזרו עליו משום ג' נגז"ו אע"ג דאיסור נדה ואשת איש דלורייטא שייך שפיר צענד וא"כ צשליה מסכת ע"ו (דף עו:) דאל' שבור מלכא לבטי אדרכי לך מה דעצדת צאורתא שקבל עוצדת כוכבים זונה שמסר לו אושפזי' א' (ורצ) יהודה לא קבל עוצדת כוכבים זונה לא עשה צטי איסורא דמותר הוי צה דהא עצד הוי דקאחמר צפרק עטרה יוחסין (קדושין דף עז:) דצטי צר טצי צרמות רומיה לא קבל גיטא דחירותא:

יוצא דופן פרק חמישי נדה

ואינה נפסלת בטבול יום. וא"ת צאלו עוברין (פסחים דף מד.) גבי מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה קאמר דלס נגע טבול יום צמקתו^ט דפסל כולו צמגעו וי"ל דהסם מיירי צשעאוו גוש צקערה: **א**תי דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. מכאן מציא ריב"א ראייה דתרומה צטלה צרוב דלורייטא והא דדרשינן בסיפרא מלת מקדשו ממנו דעולה צק"א אסמכתא צעלמא הוי וכן הא דקאמר התם דערלה וכלאי הכרס דפסל איסורו ליאסר צהנאה כפל צעלייתו שרץ אחד ומאמים ומיהו ראייה דהכא יש לדחות דלעולם מדאורייתא הכל נאסר לזרים מטעם מערובת התרומה שאינה ניכר אצל מה שגם החולין נחשצו כתרומה ליפטר מן החלה כאליו הכל תרומה זה אינו אלא מדרבנן ומיהו יש להציא ראייה גבי נפלו אגוזים ומתפצצו צהניקין (גיטין דף נד:) דיש ספרים דגרסי והא הכא דמדאוריית' צרובו צטלה וצשליה הערל (יבמות דף פב.) גבי שמי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שמי סאות כו' דקא"ר י' יוחנן והוא שרצו חולין על התרומה פ"י דשרי מדאורייתא ולהכי אמר שאני אומר וצריש ההוא פירקא (דף עג:) נמי קאמר תרומה חמורה ממעשר שכן מחפ"ו ולא חשיב ק"א:

אי"ג אילו נאמר כי תבואו הייתי אומר משכנסו צ' או ג' מרגלים דהא רישא דצרייתא הכי איתא צפסרי (פרשת שלח) (וצפס"ק דקדושין מיייתי לה) משונה ציאה זו של חלה דצעלמא כמיצ כי תבואו כי יציאך וכאן כמיצ צנואסם לומר מיד משמע דכי תבואו משמע ציאה חשובה דהיינו לאחר כבוס וחילוק והיכי מצי למימר אפ"י צ' או ג' מרגלים אלא הכי גרסינן אי צנואסם יכול אפ"י צ' או ג' מרגלים וקאי אדלעיל מייניה: **א** בורהו בלויק. ואם תאמר והלא כל יושציה עליה קרינן לענין יוצל לפי שמקתא כל השצטיס עלו לפי"ת דלמר דיוצל נהג צצית שני מהאי טעמא וי"ל צצנואסם משמע טפי ביאת כולכא ואצ"פ שהיו שם השבטיס לפרי"ת שפי' דיובל דיובל נהוג בבית שני מהאי טעמא וי"ל דבבואר משמע טפי ביאת כולכא ואצ"פ שהיו שם השבטיס לפרי"ת לא מקרי ביאת כולכס: א' זהו סימניה. פרש"י דאצטל קאי ומתוך זה הוצרך לפ' הא דקא"ר יוסי [בבבוייתא] משתקף העטרה היינו נמי שיעורא דמיתנין ידו על העוקץ והוא שוקע וקשה לפי דלמה שיהי ר' יוסי לשונו ועוד דבכולהו תנאי כגמרא לא אמר אחד מהן שיעורא דמתניתין ועוד אי"ל ליה ייחוב תנא סימנא אבוחל ולקמן תנן בא סימן התחוקן עד שלא בא העליון והיינו סימני בוחל. ומפר"י דאי זהו סימניה דאבוחל קאי ותנאי דגמ' מפרשי סימני בגרות: משתשחיר הפיטומת. פרש"י ראש הדר כמו גיטלה פ"טמתו דאתרוג. ועוקץ פ"י חורו של דד מלמעלה. ובפי' לולב הגזול פרש"י ב' פירושים. ונראה דשניהן הן במקום אחד אלא האחד בצד ראשו והאחר בצד זנבו דגבי דד ליכא לפרושי הכי ומסתמא פ"טמת ועוקץ דהתם דומאי דתך דהכא: ויהיב לה ד' וזוי דמי' בושחה להנצל מן העושה הוי עושה כן דהא אין לעבדים בושט דאמרין בפ' החובל ואפי' למי' יש להם בושט יתמן הכל לרב: ומכר' להו לערביא. מכאן משמע דשפחה כנענית מותרת לעובר כוכבים וה"ה דעבר מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליהן משום נגזי"ו ואצ"ג דאיסור נדה ואשת איש שייך בעבר מן התורה וישלחי ע"י דא"ל שבור מלכא לבטי איכרי מה דעבדת באורתא

ופרש"י ד"ל ששלחו לו זונה בדרך הערבים וקבלה אומר ר"א אין צריך לומר שהיה רשע דמותר היה בה כי עבר היה כדאמרין בקדושין כטי בר טבי ברמות רוחיה לא קביל גיטא דחירותא: **מ**שיפציל ראש החוטם. פרש"י ספק וגבי אתרוג נמי מוכיר פיטמת ועוקץ וחוטס ונראה לפ' כמו חוטס דהתם דהיינו מקום שמתחיל לשפם על פי העוקץ וכן הכא למעלה מן הפיטומת מתחיל לשפם כלפי הדרר וצריצין כמין פיצולין נראה בהם:

מו.

עין משפט

נר מצוה

צח א מיי פ"ת מהל' טומאת אובלין הלע"ו:
צב ב מיי פ"ו מהל' כזרים הל"ד:

ק ג ד מיי פ"ה שם הל"ה ופי"כ מהל' איסורי ציאה הל"ג] סמג עשין קמא טו"ע יו"ד סימן שכב סעיף ב:
קא ה מיי פ"ו מהל' אכזריה הל"ג ופי"ג מהל' אישות הל"א סמג עשין מח ועד טו"ע חור"מ פ' סר סעי' ג וטו"ע אה"ע פ' לו סעיף א:
קב ו מיי פ"יא מהל' מדרס הל"ו סמג לאון קמא טו"ע יו"ד סימן נלד סעיף א:
קג ז ח ט י מיי פ"ב מהל' אישות הל"ו:

קד כ מיי פ"ב מהל' מעשר הל"ה:

קה ל מיי פ"ב מהל' אישות הל"ו:

קו מ מיי פ"ט מהל' עבדים הל"ח וטו"ע יו"ד פ' רטו סעי' יו':

קן נ ס ע צ מיי פ"ב מהל' אישות הל"ו [ורצד אלפס יבמות פ"ג דף מו].

→

תום' הרא"ש (המשך)

ביאת כולם כדמשמע בפ"ק דקידושין דקאמר התם הואיל ונאמריו ביאות בתורה סתם ופירט לך הכתוב באחת מהן לאחרי ירושה וישיבה אף כל לאחר ירושה וישיבה ואצ"ג דאיכא מ"ד לשני דבעי ביאה ומושב מ"מ לא אשחקן כי תבואו דמשמע לאלתר בכניסת שנים ושלשה מרגלים קודם שינכנסו כולם. אלא ה"ג אייבבא הייתי אומר משע שנכנסו בה שנים שלשה מרגלים דמשמע תחלת ביאה מדרל כתיב כי תבואו והכי תניא בספירי בפ' שלח לך א"ר יסמעאל שנה הכותב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכל מקום הוא אומר והיה כי תבוא והיה כי יביאך וכאן אומר בבואכם ללמדך כיון שנכנסו לארץ מיד נתחייבו בחלה והיינו דקאמר הכא אילו נאמר בבא ולא כתיב כן הייתי אומר דתחילת ביאה כיון דמשונה ביאה זו ח"ל בבואכם דמשמע ביאת כולכם: לאו כולחו סלוק. וחזינה הוא כל יושביה עליה קרינן ביה לענין יוצל כיון שהיו שם מכל השבטיס לפרי"ת שפי' דיובל דיובל נהוג בבית שני מהאי טעמא וי"ל דבבואר משמע טפי ביאת כולכא ואצ"פ שהיו שם השבטיס לפרי"ת לא מקרי ביאת כולכס: א' זהו סימניה. פרש"י דאצטל קאי ומתוך זה הוצרך לפ' הא דקא"ר יוסי [בבבוייתא] משתקף העטרה היינו נמי שיעורא דמיתנין ידו על העוקץ והוא שוקע וקשה לפי דלמה שיהי ר' יוסי לשונו ועוד דבכולהו תנאי כגמרא לא אמר אחד מהן שיעורא דמתניתין ועוד אי"ל ליה ייחוב תנא סימנא אבוחל ולקמן תנן בא סימן התחוקן עד שלא בא העליון והיינו סימני בוחל. ומפר"י דאי זהו סימניה דאבוחל קאי ותנאי דגמ' מפרשי סימני בגרות: משתשחיר הפיטומת. פרש"י ראש הדר כמו גיטלה פ"טמתו דאתרוג. ועוקץ פ"י חורו של דד מלמעלה. ובפי' לולב הגזול פרש"י ב' פירושים. ונראה דשניהן הן במקום אחד אלא האחד בצד ראשו והאחר בצד זנבו דגבי דד ליכא לפרושי הכי ומסתמא פ"טמת ועוקץ דהתם דומאי דתך דהכא: ויהיב לה ד' וזוי דמי' בושחה להנצל מן העושה הוי עושה כן דהא אין לעבדים בושט דאמרין בפ' החובל ואפי' למי' יש להם בושט יתמן הכל לרב: ומכר' להו לערביא. מכאן משמע דשפחה כנענית מותרת לעובר כוכבים וה"ה דעבר מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליהן משום נגזי"ו ואצ"ג דאיסור נדה ואשת איש שייך בעבר מן התורה וישלחי ע"י דא"ל שבור מלכא לבטי איכרי מה דעבדת באורתא